

فرهنگنامه‌ای برای پارسایان مسیحی و بودایی

آشنایی با "دایره‌المعارف رهبانیت"

محمدجواد ادبی

عبادت و زیارت در رهبانیت بودایی ختم می‌گردد. تنها یک یا دو مدخل است که شاید بتوان در کلیه مداخل آن‌ها را پیرامون سنت هندو، چین، دائو و حتی زهد اسلامی یافت.

در این دایره‌المعارف، رهبانیت به مثابه تمهیدی استوار به زندگی دینی و معنوی در نظر گرفته شده که قابلیت هدایت بخشی از جامعه پیرامونی را با تجرد و زهد دارد. در مداخل این دایره‌المعارف چه در سنت دین بودایی و چه در دین مسیحیت به انتخاب میان زندگی در اجتماع و فضایی اشتراکی^(۱) و زندگی در خلوت و گوشه‌نشینی^(۲) توجه کامل روا داشته شده و سلوک در این دو راه، فراوان مورد بحث قرار گرفته است. در برخی مداخل نیز به نحو مستقیم به تبدیل این دو راه به یکدیگر و مشکلات و موانع شاعرانی پیرامون هر یک از آن‌ها پرداخته شده، نظیر مداخلی که به تعریف رهبانیت و سرچشمه‌های^(۳) آن می‌پردازند و نگرش‌های تطبیقی مطروحه در آن را مورد توجه قرار می‌دهند. در این دایره‌المعارف برای اولین بار تنظیم بی‌سابقه‌ای از نگرش‌ها، روش‌ها، طرق سیر و سلوک معنوی و شاعر رهبانی در مسیحیت و بودیسم صورت گرفته و تلاش شده در این تنظیم به زمینه‌هایی مانند تکنولوژی جدید و فرآیند تغییر ساختارهای معنوی در جهان معاصر نیز توجه بیشتری شود. برخی از مقالات این دایره‌المعارف بیشتر به نگارش درآمده‌اند و برخی دیگر نیز فقط برای این دایره‌المعارف در نظر گرفته شده‌اند و برای نخستین بار انتشار یافته‌اند، اما بعضی موضوعات در مداخل دایره‌المعارف به صورت محوری طرح گردیده‌اند که خود موجب پرداخت‌های فرعی بیشتری در تمام دایره‌المعارف شده‌اند، موضوعاتی مانند: رهبانیت غربی قرون وسطایی (شاعر و دیدگاه‌های تطبیقی)، معنویت رهبانی مسیحی (آیین‌های نماز و بن‌مایه‌های عرفانی)، رهبانیت مسیحی شرقی (روسیه، یونان، مصر)، رهبانیت مسیحی و تغییرات جهانی مؤثر بر آن، رهبانیت بودایی تبتی و تأثیر آن در آسیای شمالی، رهبانیت آسیای شرقی (چین، کره، ژاپن)، قوانین رهبانی در بودیسم (مقولات تاریخی و دیدگاه‌های تطبیقی)، هنرهای تجسمی و نقش آن در دیرها، رهبانیت مسیحی و بودایی (مقالات تطبیقی)، آیین‌ها و هنرهای رهبانی و... که از موضوعات قابل استفاده و محوری دایره‌المعارف هستند.

در سنت دین بودایی در حفره‌هایی مانند تبت ژاپن و آسیای شمالی این دایره‌المعارف می‌کوشد به واسطه گوناگونی اطلاعات، روش‌شناسی جدید و در عین حال توجه به خصایص فرهنگی و بومی، اهمیت رهبانیت بودایی را گوشزد کند که توجه به کشورهایی مانند هند، چین، ژاپن و کره از همین رو است. در مورد ژاپن و تبت، مکاتب و سنت‌های فردی، استادها و مرشدان بزرگ و حتی مسائل انتقادی و تاحدی نامتعارف مورد ملاحظه قرار گرفته‌اند و نویسندگان کوشیده‌اند، دیدگاه‌های متفاوت و گاه عکس را نیز در مورد این مسایل، ارزیابی علمی و

سال ۲۰۰۰ از سوی انتشارات "فتیزوری دی‌برن"^(۴) دایره‌المعارفی^(۵) انتشار یافت که به زندگی راهبان، آموزه‌های اخلاقی - دینی آن‌ها، سلوک معرفتی‌شان و بارقه‌های هنری که در جان آن‌ها موج می‌زد، توجه نمود. مسیحیت و بودیسم، دو سنت دینی‌ای بودند که در این دایره‌المعارف، گستره رهبانیت را به خود اختصاص دادند، چرا که این دایره‌المعارف می‌کوشد هم در زمینه کارکردها و هم در زمینه تکرار مباحث گذشته، آن‌چنان عمل کند که برای اولین بار رهبانیت مسیحی و بودایی را در افق روشن‌شناسانه بدیعی نظاره‌گر باشد. ترجمه این اثر به ۲۰ زبان زنده دنیا نشانگر آن است که بررسی گذشته و حال رهبانیت در این دو سنت بزرگ دینی، آن‌چنان پی گرفته شده تا ترکیب و تمرکز اطلاعات به نحو جدید و معاصر، نمایی کامل از رهبانیت را عرضه نماید.

رهبانیت بودایی، رهبانیت مسیحی شرقی و رهبانیت مسیحی غربی در این اثر، هم به صورت مجزا و هم به صورت تطبیقی مورد توجه قرار گرفته‌اند و علاوه بر این، ارجاعات مداخل نشان از تطبیق‌های بالفعل زیادی دارد که توسط نمایه‌های جزئی قابل پی‌گیری است. در این اثر انتخاب و ایجاد تعادل میان روش‌شناسی‌های گوناگون رهبانی مسیحی و بودایی نشانگر آن است که علاوه بر پرداختن به زمینه‌هایی نظیر تاریخ، تاریخ هنر، زبان‌شناسی و مطالعات شاعر، ساختارهای جدیدی نیز ظهور یافته‌اند که در بستر مطالعات بین فرهنگی قابل دستیابی هستند. بانوجه به انتشار این مجموعه در سال ۲۰۰۰، جامعه‌شناسی، روان‌شناسی، انسان‌شناسی، پدیدارشناسی دینی و حتی کشفیات جدید باستان‌شناسی دینی، مطالعات رهبانی را در سپهر وسیع‌تری طلب می‌کرد. از این رو مداخل به پنج بخش تقسیم شدند تا گستره مورد نظر را شامل شوند: اشخاص، مکان‌ها (مکان‌های تاریخی رهبانی در کشورها، شهرها و حتی مکان‌های رهبانیت فردی)، موضوعات اصلی و مفهومی رهبانیت مسیحی و بودایی، شاعر رهبانیت کاتولیک رومی و دیدگاه‌ها و منظرهای تحلیلی پیرامون مفهوم رهبانیت این قسمت‌ها را تشکیل می‌دادند. اشخاص از میان بنیان‌گذاران و مؤسسان، مصلحان و اصلاح‌طلبان و عارفان انتخاب شده‌اند که حداقل ۵۰ نفر از راهبان معروف را دربر می‌گیرند. حدود ۴۵ منطقه مهم در سطح جهان که رهبانیت در آنجا بسط و گسترش یافته، در کنار شهرهای مهم رهبانی نظیر فلورانس، روم، آسیزی، بویو و... جزو مکان‌های مورد نظر هستند و کوشیده شده اهمیت مکان‌ها در یک طیف تاریخی، اجتماعی، الهیاتی، هنری و شاعرانی سنجیده شوند. مداخلی که پیرامون شاعر و آیین‌های کاتولیک رومی مطرح هستند از جامعیت و وسعت زیادی برخوردارند. موضوعات اصلی و مفهومی در هر دو مجلد پراکنده است و قسمت زیادی از دایره‌المعارف را به خود اختصاص داده است، اما دیدگاه‌ها و منظرهای تحلیلی رهبانیت مسیحی و بودایی طیف متفاوتی از مقولات را به خود اختصاص می‌دهد که از کشیش‌گرایی و خلوت‌گزینی، مراقبه و نیایش، پوشیدن البسه خاص و خوردن غذاهای خاص‌تر آغاز می‌شود و به مناقشات پژوهشی نظیر مطالعات جنسیتی، امور غیرروحانی و در عین حال معنوی، پیشه‌های رهبانی نظیر باغبانی و نوازندگی ادامه می‌یابد و به تفسیر کتاب مقدس، نقدهای رهبانیت مسیحی و

در این دایره‌المعارف برای اولین بار تنظیم بی‌سابقه‌ای از نگرش‌ها، روش‌ها، طرق سیر و سلوک معنوی و شاعر رهبانی در مسیحیت و بودیسم صورت گرفته و تلاش شده در این تنظیم به زمینه‌هایی مانند تکنولوژی جدید و فرآیند تغییر ساختارهای معنوی در جهان معاصر نیز توجه بیشتری شود

روشگاه علوم انسانی و مطالعات
رتال جامع علوم انسانی

دقیق نمایند. تعداد زیاد نگرش‌ها و ترکیب موضوعات مختلف رهبانی در سنت بودایی مکتب تراوانا در سری‌لانکا و تایلند در کنار مناقشات گوناگون پیرامون عادات و آداب و رسوم، مکاتب، هنرها، روش‌های مراقبه و جریان‌های رهبانی‌گری، آن‌چنان نمایانگر است که کثرت‌گرایی رهبانی را در آیین بودا به اثبات می‌رساند.

در بخش مسیحیت، جد و جهد و نوپسندگان بر این امر مترتب است که رهبانیت مسیحی از سال‌های ۲۵۰ تا ۵۵۰ پس از میلاد بیشتر مورد توجه قرار می‌گیرد و در این میان جریان‌های رهبانی در کشورهایی مانند انگلستان، ایرلند، فرانسه، آلمان، اسپانیا، هلند، یونان و روس پی گرفته می‌شود. مقالاتی چون آیین نماز، مسیحیت غربی، صومعه‌ها و جهان در قرون وسطی، روحانیت و الهیات در مسیحیت شرقی در این قسمت قابل توجه‌اند. چند صدایی مرتبط با رهبانیت مسیحیت غربی نیز در این دایره‌المعارف از نظر مغفول نمانده است. به همین جهت است که بیش از ۴۰ مقاله در سنت رهبانیت بندیکتی پیرامون اشخاص، مکان‌ها، موضوعات و نگرش‌های مسیحی به نگارش درآمده است. اما با این وجود توجه بیشتری نسبت به مسیحیت شرقی اعمال گردیده و ارتباط آن با خاورمیانه در مقالاتی مانند سرچشمه‌ها، مسیحیت شرقی و نگرش‌های تطبیقی پیرامون عبادات مسیحی در خاورمیانه وجود دارد. فلسطین، سوریه، بیت‌المقدس و حتی مصر در این قسمت مورد ارزیابی عمیق‌تری قرار گرفته‌اند. در کنار این مباحث، کتابخانه‌های رهبانی و تأثیر آن‌ها بر جریان‌های رهبانی‌گری در قرن‌های متمادی گذشته در ۱۰ کشور جهان نیز تلاشی جدید است که به آن پرداخته شده و از خلال آن به متون دینی، منابع اصطلاح‌شناسی و روش‌های تطبیقی میان فرهنگی، توجه شده است.

در این دایره‌المعارف مجموع واژگان و اصطلاحات رهبانی بودایی و مسیحی به صورت واژه‌نامه فراهم شده است. بسیاری از اطلاعات از پالی یا سنسکریت در بودیسم و از لاتین و یونانی در مسیحیت ترجمه شده است و در تاریخ هنر، مطالعات شعاعی و جامعه‌شناسی دین، اصطلاحات تطبیقی. تحقیقی بسیاری مورد استفاده قرار گرفته است. در این پژوهش وسیع، بیش از ۲۸۰ پژوهشگر برجسته از تمام نقاط جهان مشارکت داشته‌اند و در عین حال که در تطبیق، ایجاد یک زبان واحد مدنظر نبوده، اما مطالب مداخل از نوعی هم‌خوانی پژوهشی برخوردار هستند. این دایره‌المعارف حقیقت معنای رهبانیت را در تمدن اسلامی به تصویر می‌کشد و رهبانی‌گری در طیف گسترده‌ای از انسان‌ها، حاکمان و بنیان‌گذاران، متفکرین، مخترعین، الهی‌دانان و مسیونرها گرفته تا متمرذین و جستجوگران معنوی را دربر می‌گیرد. رهبانیت در این اثر به منزله تلاشی معنوی تلقی شده که عروج معنوی انسانی را در قالب تفکر و نیل به حقیقت غایی، امکان‌پذیر می‌سازد. سرویراستار این اثر ویلیام.ام. جانستون^(۲) استاد تاریخ دانشگاه ماساچوست و متخصص در تاریخ ادیان جهان و تاریخ انتقادی اروپای معاصر است که مؤلف کتاب‌هایی زیادی است مانند "اعیاد: فرهنگ سالروزها در اروپا و ایالات متحده امروز (۱۹۹۱)"، "مرجع متأخر در مطالعه دین: راهنمای پژوهشی دانشجویان و اساتید (۱۹۹۶)" و... است. وی کوشیده در ارائه و ویراستاری مقالات، آن‌چنان پیش رود که این کتاب هم برای آن‌هایی که با دید سکولار به سراغ این کتاب می‌روند و هم برای کسانی که دید دینی دارند، قابل استفاده و بهره‌برداری باشد. روش‌شناسی مباحث در کنار چشم‌اندازهای جدیدی که در این دایره‌المعارف فراهم آمده، و فور تجربه‌های راهبانه را به شگفت‌انگیزی تمام در اختیار خواننده کتاب قرار می‌دهد. سنت‌ها، اشخاص، اماکن، نهادهای دینی، شعائر و مناسک معنوی، موضوعات تطبیقی،

رهبانیت زنانه، رهبانیت قرن بیستم و رهبران این قرن، رهبانیت‌های فردی و اجتماعی، فرمانروایی راهبان، ریاضت‌کشی راهبانه، الهیات رهبانی، هنر و معماری رهبانی و فعالیت‌های اقتصادی راهبان، نمایی کلی از تلاش متمرکزی است که در این دایره‌المعارف صورت گرفته است. مبنای تاریخ‌های مورد استفاده این دایره‌المعارف در سنت مسیحی "فرهنگ آکسفورد کلیسای مسیحی"^(۳) و در سنت دین بودایی "فرهنگ ادیان جهان آکسفورد"^(۴) بوده است. برای پاپ‌ها و فرمانروایان معنوی، تاریخ حکومت و قدرت آن‌ها مورد توجه بوده نه تاریخ کل زندگی آن‌ها؛ در این دایره‌المعارف تصاویر رنگی و تک رنگ بسیاری مورد استفاده قرار گرفته و کتاب‌شناسی هر مقاله در پایان هر مدخل آمده است. به طور کلی دایره‌المعارف رهبانیت‌ها همه گستردگی و عمق خود می‌کوشد تا از ورای مرزهای معنوی، زمینه‌های تلاش انسانی را برای درک خشیت در برابر خداوند به تصویر بکشد. ترجمه برخی از مداخل این دایره‌المعارف می‌تواند حال و هوای حاکم بر مقالات آن را کامیاب نشان دهد. در ذیل ترجمه یکی از این مداخل‌ها می‌آید.

مادران صحرا Desert Mothers

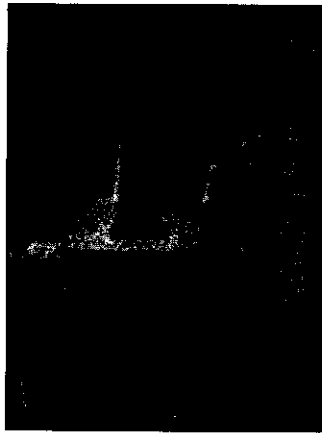
"مادران یا امهات صحرا" زنان زاهد مسیحی‌ای بودند که در اجتماعات رهبانی یا به ندرت در گوشه‌گیری و انزوا، در قرن‌های چهارم و پنجم پس از میلاد زندگی می‌کردند. جایگاه اصلی آن‌ها، عمدتاً در صحاری مصر، فلسطین و سوریه بود. تعداد بسیار کمی از زنان نیز که در زهد و ریاضت کارآزموده و آبدیده شده بودند و در مکان‌هایی غیر از صحرا زیست می‌کردند و در عین حال تصرف^(۱) سازنده خود را بر نقش زنانه^(۲) در نهضت زهدی - رهبانی، خلال این دوره اعمال می‌نمودند، ممکن بود تحت این عنوان مورد توجه قرار گیرند.

منابع موجود و باقی‌مانده درباره زندگی و تعالیم مادران صحرا در مقایسه با اطلاعاتی که پیرامون آباء کلیسا در اختیار است، مورد بی‌اعتنایی قرار گرفته‌اند. بنابراین هیچ منبعی به نحو مستقیم در ارتباط با آن‌ها یا هم‌تایان زن آن، مطالبی را بیان نمی‌کند. البته باید به این نکته نیز توجه داشت که در این قرن‌ها در باب مردان و زنان راهب اطلاعات موثق، قابل اعتماد و جمعیت‌شناسانه بسیار اندک است. آنچه می‌توان پیرامون مادران صحرا دانست، عمدتاً از چهار منبع نشأت گرفته‌اند: "گفتارهای امهات صحرا"^(۳) که در میان مجموع وسیع و گوناگون "سخنان آباء و مشایخ"^(۴) وجود دارند، فصولی پیرامون پارسایان زن در تاریخ لاتوس پالادیوس، تاریخ زنان پارسا و داستان‌های فواحش اشرافی یا روسپسانی که توبه کردند و نمونه‌هایی که ندامت و استغفار شدند و سرانجام در قالب زهد صحرا قرار گرفتند.

گفتارهای امهات صحرا

sayings of the Desert mothers

این مجموعه الفبایی، ۴۷ گفتار از سه مادر^(۱) را در بر دارد که نام‌های آنها عبارت است از: تئودورا^(۲)، سینکتیکا^(۳) و سارا^(۴). غیر قابل مقایسه بودن این گفتارها با ۹۸۶ گفتاری که از ۱۰ نفر آباء صحرا در این کتاب مطرح شده، تنها به صورت جانب‌دارانه‌ای این فرض را روشن می‌سازد که شمار آباء بسی بیشتر از

سرویراستار این اثر

ویلیام.ام. جانستون

استاد تاریخ دانشگاه

ماساچوست و متخصصی در

تاریخ ادیان جهان و تاریخ

انتقادی اروپای معاصر است

که مؤلف کتاب‌هایی زیادی

است مانند "اعیاد: فرهنگ

سالروزها در اروپا و ایالات

متحده امروز (۱۹۹۱)، مرجع

متأخر در مطالعه دین:

راهنمای پژوهشی

دانشجویان و اساتید

(۱۹۹۶) و...

زنانی بوده است که در اعمال پارسایانه صحرا شرکت داشته‌اند. البته به نظر می‌آید که چشم و گوش ویراستار مرد این مجموعه نیز در پالایش و تفتیح این گفتارها بی‌ثمر نبوده است؛ احتمالاً این مجموعه در شکل کنونی‌اش در اواخر قرن ششم یا بعضی گفتارهایی که تاریخ آن‌ها به نیمه قرن پنجم می‌رسد، به دست آمده باشد.

۱۰ گفتار به تودورا مرتبط است که مادر اجتماع زنان در نزدیکی اسکندریه^(۳۷) بوده است. تعدادی از این گفتارها شرح گفت و گوها و مباحث الهیاتی با آباء صحرا و مناقشات راهبان با اسقف اعظم اسکندریه هستند. ۲۷ گفتار منسوب به سینکلیکا است که در خطاب به اجتماع زنان پارسا ایراد شده

است. بسیاری از این سخنان حاکی از توانگری حیرت‌آور تخیلات و تمثیلات و شاید نفس تجربیات آنان است. دامنه این سخنان از تمثیلات دریایی باد، دریا، کشتی آغاز می‌شوند و تا شتون روزمره^(۳۸) نظیر شست و شوی لباس‌ها کشیده می‌شوند. در برابر، سخنان نه‌گانه‌ای را نشان می‌دهد که وی در تجرد و عزلت برای ۶۰ سال با رودخانه‌ای زندگی کرد که هیچ‌گاه به آن ننگریست. اگرچه راهبان و آباء به گوشه‌نشینی او اذعان دارند اما برخی مشایخ او را با شدت و حدت مورد اعتراض قرار دادند و او تنها با سکوت معنی دار خود به آن‌ها پاسخ گفت.

تاریخ لائوس lausiac History

این کتاب بین سال‌های ۴۱۹ یا ۴۲۰ به نگارش درآمد و در آن شرح زندگی و احوالات زنان و مردان تارک دنیا نوشته شده است مخصوصاً زاهدان صحرای مصر که پالادیوس آن‌ها را می‌شناخته و یا از هم‌عصرانش پیرامون آن‌ها داستان‌هایی شنیده است. البته در این اثر پیرامون چندین جامعه رهبانی که در آن زمان مطرح بوده‌اند، نیز مطالبی آمده است. در میان ۱۲ زنی که پالادیوس، فصلی یا قسمتی از یک فصل را به آن‌ها اختصاص داده، ملانیای بزرگ^(۳۹) و ملانیای جوان هستند که شاید در آن زمان افرادی شناخته شده بودند. اولومپاس^(۴۰) نیز در این میان از برجستگی خاصی برخوردار است. پائولا^(۴۱) و دخترش یوستوسیم^(۴۲) در میان دوشیزگان نجیب‌زاده و هم‌چنین بیوه‌زنان زاهد و تارک دنیا نیز در یک فصل جداگانه مورد بررسی قرار گرفته‌اند. در این کتاب پالادیوس به حکایات زنانی که حتی نام آن‌ها نیز معدوم شده و نمونه‌های پاکدامنی زاهدانه یا رسوایی ناشی از اعمال ناروا بوده‌اند نیز عطف توجه دارد و حتی به صورت مشخص حکایتی از برخورد با یکی از زنان صومعه را در این مورد بیان می‌کند.

تاریخ زنان پارسا

Vita of Ascetic Women

این تاریخ پیرامون زنان مقدس جزئیات بیشتری را ارائه می‌دهد اما در عین حال پیرامون پرهیزگاری در صحرا در این دوره به برخی جزئیات بی‌ارتباط با موضوع هم می‌پردازد. نامه‌های جروم^(۴۳) در این کتاب بالغ بر ۱۰۸ نامه می‌شود که آن‌ها را به یادبود پائولا (۴۰۴-۳۴۷) مادر یوستوسیم برای وی نوشته است؛ چرا که پائولا مرید و یشتیبان وی در صومعه بیت‌الرحم بوده و آن‌ها به دنبال مطالعه متون مقدس در حدود سال‌های ۳۸۶، در آنجا به کناره‌گیری زاهدانه و زندگی راهبانه نیز می‌پرداختند. پائولا علاوه بر علاقه به مطالعه متون مقدس، زائر مشتاق اماکن مقدس فلسطین و مصر نیز بود و فرصت دیدار مردان صحرا^(۴۴) را مغتنم می‌شمرد. اگرچه در تاریخ پیرامون ملانیای بزرگ (۴۱۰-۳۴۵) اطلاعات بسیار اندک است اما وی در تاریخ زنان پارسا، سه فصل را به خود اختصاص داده و در بسیاری از متون معاصر از وی سخن به میان آورده‌اند. وی نیز توسط جروم (۴۲۰-۳۴۵) به عالم زهد و پارسایی معرفی شد. او حامی و هم‌کار روفینوس^(۴۵) دانشمند (۴۱۱-۳۴۵) بود و به سراسر مصر و فلسطین سفر کرد و در دهه ۳۲۰ دیری را در کوه اولیوز^(۴۶) در بیت‌المقدس بنا کرد. نوه دختری

در این پژوهش وسیع، بیش از ۲۸۰

پژوهشگر برجسته از تمام نقاط

جهان مشارکت داشته‌اند و در عین

حال که در تطبیق، ایجاد یک زبان

واحد مدنظر نبوده، اما مطالب

مداخل از نوعی هم خوانی

پژوهشی برخوردار هستند

او ملانیای جوان (۳۸۹-۳۸۳) بود که زندگی‌نامه‌اش توسط یکی از مردمان راهب‌اش نوشته شد. ملانیای جوان زندگی راهبان را پذیرفت و همسرش را نیز تشویق به چنین زندگی‌ای کرد. آن‌ها با فعالیت‌های نوع‌دوستانه و حمایتی در سراسر امپراطوری و مخصوصاً در حوالی بیت‌المقدس نیکبختی چشمگیری را برای خود رقم زدند.

ماکرینای مقدس^(۴۷) (۳۸۰-۳۲۷)، خواهر گریگوری اهل نیسا^(۴۸) (۳۹۵-۳۳۰) و بزیل بزرگ^(۴۹) (۳۷۹-۳۳۰)، به عبارت دقیق‌تر جزو مادران صحرا به مثابه زن راهبی که با خواهر یا مادر خویش جمعی خدمتگذار را پایه‌ریزی می‌کنند، نبود. محل زندگی او در مزرعه خانوادگی در روستای کاپادوکیا^(۵۰) بود. به هر حال لازم است که در این‌جا بیان شود، کتاب زندگی ماکرینا یکی از متون بنیادینی است که توسط گریگوری نوشته شده و درباره رهبانیت زنانه در شرق از اهمیت زیادی برخوردار است. اولومپاس (پس از ۴۰۴-۳۶۰/۷۰) خادمه کلیسای کنستانتینوپل^(۵۱) بنیانگذار رهبانیت زنانه در آن‌جا بود. وی دوست و هم‌نشین و حامی جان‌کریموتوم (۴۰۷-۳۴۷) نیز بود. اولومپاس را در رهبانیت شهری مورد توجه قرار می‌دهند. نفوذ و تأثیر او به منزله حامی اسقفان، روحانیان، راهبان و راهبه‌گان بسیار وسیع و گسترده بود. آوازه محبت و نوع‌دوستی و عفت و پاکدامنی او موجب حسن شهرت و شناخته شدن او گردید. علاوه بر این‌ها کتاب زندگی اولومپاس نیز که نویسنده‌اش شناخته شده نیست، موجب اشتهار او گردید. در آثار و نوشتارهای معاصر دیگر نیز به او اشاره‌ای رفته است. حکایات و گفتاری که توسط سرجیای^(۵۲) راهبه در قرن هفتم پیرامون او به نگارش درآمد، اثری دیگر پیرامون او است.

زندگی سنت سینکلیکا نوشته آتاناسیوس^(۵۳) کمتر از حکایت زندگی است که مجموعه‌ای از تعلیم مرتبط با او، آن را بیان می‌دارند. در عین حال فعالیت‌های تاریخی این زن در پرده‌ای از ابهام است و حتی شاید بتوان گفت مجموعه تعلیم و گفتارهای او نیز کمتر در شناخت فعالیت‌های دینی و شخصیت تاریخی او نقش داشته‌اند. تاریخ مختصر زندگی چهار زن راهبه سوری در کتابی که "جان‌اهل افسوس"^(۵۴) (۵۸۶-۵۰۷) با عنوان زندگی قدیسان شرقی به نگارش درآورده‌می‌تواند در اثبات این مطلب ما را یاری نماید. ماری و یوفیمیا^(۵۵)، عمدتاً در شهرها زندگی می‌کردند و فراوان به زیارت مکان‌های مقدس در بیت‌المقدس می‌رفتند سوزان^(۵۶) نیز مثل آن‌ها بود. وی بعدها وارد دیری در نزدیکی غزه شد و در این میان تنها آناستازیا در اوسط قرن ششم در صحرا زندگی می‌کرد اما داستان زندگی او به لحاظ تاریخی قابل تردید و سؤال‌برانگیز است.

داستان‌های روسپیان صحرا

stories of Desert Harlots

نمونه‌های عبرت‌آمیز زیادی از زندگی‌نامه و حکایات روسپیان دریاری پشیمان یا فاحشگان نادم وجود دارد، که نویسندگان مرد در آن‌ها بیان داشته‌اند چگونه این زنان به رهبانیت‌های زنانه وارد شده‌اند. زنانی که از آن‌ها در این داستان‌ها سخن به میان آمده پلاجیای^(۵۷) هرزه، ماریا^(۵۸) خواهر ابراهیم، ماری اهل مصر و تائیس^(۵۹) بوده‌اند که مظهر و معرف وضعیت نابسامان و فروافتاده ناشی از گناه، و لطف و مهربانی ناشی از ندامت و پشیمانی بوده‌اند. به استثنای ماریا همگی آن‌ها پس از توبه و قرار گرفتن در فضای اعتقادی جدید، در انزوا و تنهایی می‌زیستند. تائیس برای ۳ سال زندانی بود. ماری در صحاری اردن برای ۴۷ سال به سیر و سلوک فردی پرداخت و پلاجیا خود را به مثابه راهبه‌ای پنهان نمود که تا امروز هم زمان و مکان مرگ او نامشکوف باقی مانده است.

پی نوشت ها :

1- Fitoy Deabom publisherz
2- encyclopedia of monasticism
3- Cenobitism
4- Eremitism
5- Origins
6- William M. Johnston
7- 13rd edition Oxford university press 799
18- Oxford and New york: Oxford university 799
9- Influence
10- Involvement
11- Sayings of the Desert mothers
12- Sayings of Fathers and Elders
13- Amimas

14- Theodora
15- Syndetica
16- sarah
17- Alexandria
18- Homely tasks
19- Melania the Elder
20- Olympias
21- Paula
22- Eustochium
23- Jerome
24- Men of the desert
25- Rufinus
26- Olives

27- Macrina
28- Gregory of Nyssa
29- Basil
30- Cappadocia
31- Constantinople
32- Sergia
33- Athanasius
34- Ephesus
35- Ephia
36- Susan
37- Pelagia
38- Maria
39- Thais